

Знаете ли на какво правно основание обработвате лични данни?

Макар на пръв поглед отговорът на този въпрос да изглежда лесен, на практика се оказва, че в много случаи, администраторите изпитват голямо затруднение да конкретизират правното основание, въз основа на което извършват дадена дейност по обработване на лични данни. Така, често се посочва неправилно правното основание за обработване (например „легитимен интерес“ вместо „изпълнение на договор“) и/или се дублират понякога несъвместими правни основания (напр. съгласие и изпълнение на нормативно задължение или съгласие и изпълнение на договор, по който субектът на данни е страна).

Всъщност, (за)познаването, респективно разбирането на всяко едно от изчерпателно изброените нормативни основания по чл.6, пар.1, б. „а“-„е“ от Регламента е стъпка №1, когато решите да обработвате лични данни.

Подобно на вече отменената Директива 95/46/ЕО, Регламентът гласи, че дадена организация може да обработва лични данни, само ако има законово основание за такова обработване.

Съгласно чл.6, пар.1 от Регламента правните основания за обработване са следните:

1. съгласие;
2. сключване или изпълнение на договор;
3. законово задължение за администратора;
4. защита на жизненоважни интереси на субекта на данните или на друго физическо лице;
5. изпълнение на задача от обществен интерес или упражняването на официални правомощия, предоставени на администратора;
6. легитимни интереси на администратора или на трета страна, когато същите имат преимущество над интересите или основните права и свободи на субекта на данните.

Много важно е да се отбележи, че шестте основания за обработване са алтернативни и равнопоставени, като същите не са подредени в йерархична зависимост. Наличието на което и да е от тях прави обработването законосъобразно, при условие, че са спазени и другите изисквания на Регламента.

Съгласието като правно основание за обработване на лични данни

Според легалната дефиниция, дадена в чл. 4, ал. 11 от Регламента, под „съгласие“ следва да се разбира *„всяко свободно изразено, конкретно, информирано и недвусмислено указание за волята на субекта на данните, посредством изявление или ясно потвърждаващо действие, което изразява съгласието му свързаните с него лични данни да бъдат обработени;*

От цитираното определение следва, че съгласието може да бъде дадено както в писмен, така и електронен вид (например с маркиране в квадратче за отметка върху предварително формулирана декларация за съгласие). Също така, съгласието може да бъде дадено устно и дори конклюдентно – чрез „ясно потвърждаващо действие“. По аргумент от противното, като съгласие не може да се интерпретира мълчанието или бездействието на субекта на данни, т.к. това би поставило администратора в невъзможност да изпълни задължението си по чл. 7 от Регламента, а именно да докаже, че разполага със съгласието на субекта на данните.

Съгласието следва да е „свободно изразено“ – т.е. физическото лице да го е дало без принуда и в условията на свободен избор. Съгласно чл.7, пар.4 от Регламента, изискването за „свободно изразено“ съгласие няма да бъде изпълнено, когато даването му се явява условие, от което зависи сключването и/или изпълнението на даден договор, при положение, че съгласието не е необходимо за изпълнението на въпросния договор. Като „свободно изразено“ съгласие не може да се приеме и електронна форма, в която квадратчето „съгласявам се с...“ е предварително маркирано, поради простата причина, че това волеизявление не е дадено от самия субект на данни.

В допълнение, съгласието следва да е „конкретно“, т. е. да се отнася до конкретно посочени случаи на обработване на данни. От това следва, че субектът на данните трябва да бъде информиран в контекста на декларацията за съгласие кои категории лични данни ще бъдат обработени за какви конкретни цели.

Съгласно определението в чл. 4, ал. 11 от Регламента, за да е ефективно, съгласието трябва също така да бъде „информирано и недвусмислено“, т. е. да бъде дадено от заинтересованото лице „по информиран начин“. В случай, че искането за даване на съгласие е отправено към потребителя писмено, то същото освен, че следва да бъде „конкретно“ относно подлежащите на обработване данни, трябва да бъде и представено в разбираема и лесно достъпна форма, съставено на ясен и разбираем за потребителя език. Ако искането за съгласие е инкорпорирано в общи условия, които уреждат и други хипотези (например, разпоредби относно гаранцията или условията на плащане), съгласието трябва да е ясно „разграничено“ от другите хипотези.

На следващо място следва да се посочи, че субектът, макар и да не разполага с правото на възражение срещу такова обработване, както и с правото да не бъде обект на решение, основаващо се единствено на автоматизирано обработване, включващо профилиране, има право по всяко време да оттегли веднъж даденото съгласие за обработване на личните му данни. Оттеглянето следва да бъде също толкова лесно колкото и даването на съгласието. Освен това, възможността за оттегляне, трябва да бъде указана на лицето преди то да даде своето съгласие за обработване на личните си данни.

Следва да се обърне специално внимание на случаите, в които съгласието е правно основание за обработване на лични данни при пряко предлагане на услуги на информационното общество (онлайн услуги) на дете. Според Регламента, деца са

субектите под 16 годишна възраст, като тази възраст може да се намали до 13 г. в зависимост от приложимото законодателство на държавата членка. С оглед изложеното, според българското законодателство, като деца („малолетни“) по смисъла на Регламента се третират субектите под 14 години. Във връзка със правилата за съгласието, това означава, че когато администраторите обработват данни на деца при цитираните по-горе условия, те следва да разполагат с процедура или технология за удостоверяване, че съгласието е дадено или разрешено от носещия родителска отговорност за детето, когато то е под 14 г.

В заключение, съгласието е първото изброено, сред посочените в чл.6, пар.1 от Регламента правни основания, но това не го прави, нито най-подходящата, нито най-универсалната основа за обработване на данни. Съгласието е приложимо само и единствено тогава, когато администраторът може да предложи на субектите на данни реален избор и контрол върху начина, по който използва техните данни и това може да му помогне да изгради доверие и ангажираност.

В случаите, когато администратор на лични данни прави преценка дали да обработва личните данни на базата на съгласие, той трябва да изследва обстоятелството дали не е налице друго правно основание за тяхното обработване, като например законово задължение или договор, изпълнение на задача от обществен интерес или упражняването на официални правомощия, както и какви биха били последиците за съответната дейност при оттегляне на съгласието от лицето.

Сключване или изпълнение на договор като правно основание за обработване на лични данни

Това правно основание за обработване на лични данни е приложимо, ако трябва да обработват лични данни на някого:

- когато обработват лични данни по повод сключването на договорноправна връзка със субекта на данни;
- когато обработват лични данни с цел изпълнение на договорни задължения към субект на данни.

По отношение на първата хипотеза, следва да се отбележи, че преддоговорните отношения се пораждат от момента на установяване на контакт между съответните лица, с цел сключване на договор. Съответно, това правно основание е приложимо, когато в процеса на воденето на преговори между страните се извършват дейности по обработване на лични данни – напр. изготвяне на справки, изчисления и т.н., необходими за сключването на договор между страните. Тук разбира се, следва да се отчита фактът, че предварителния договор (чл.19 ЗЗД) или подготвителния договор (чл.66 ТЗ) са отделни видове договори и те не попадат в обхвата на хипотезата на това правно основание.

По отношение на втората хипотеза – обработване на лични данни в изпълнение на договорно задължение, следва да се взема предвид обстоятелството, че не всички договори се сключват задължително в писмен вид и предполагат формално подписан документ между страните.

Освен това, формулировката, че *„обработването е необходимо за изпълнението на договор“* не означава, че обработването на тези лични данни трябва да е от съществено значение за целите на изпълнението на договора или на предприемането на съответните преддоговорни стъпки.

Когато лични данни се обработват на това основание, следва да се отчитат и специфичните последици, които има то върху правата на субектите на данни. Така например, при обработване на лични данни въз основа на договор или по повод сключване на договор, лишава субектите от правото им да възразят срещу обработването (чл.21 от Регламента), както и от правото им да не бъдат обект на решение, основаващо се единствено на автоматизирано обработване, включващо профилиране (чл.22 от Регламента). От друга страна, субектите запазват правото си на преносимост и могат да получат личните си данни, които са предоставила на администратора, в структуриран, широко използван и пригоден за машинно четене формат, както и могат да прехвърлят тези данни на друг администратор.

Защита на жизненоважни интереси на субекта на данните или на друго физическо лице като правно основание за обработване на лични данни

От текста на Рецитал 46 –и от Регламента става ясно колко стеснен е обхватът на това правно основание за обработване на лични данни – *„обработването на лични данни се счита за законосъобразно и когато е необходимо, за да се защити интерес от първостепенно значение за живота на субекта на данните или на друго физическо лице“*.

Това правно основание касае много ограничен кръг житейски хипотези и следва да се прилага *„само когато обработването не може явно да се базира на друго правно основание“*. Цитираният текст дава примери за това какво се разбира под *„жизненоважните интереси на субекта на данни“*, а именно когато обработването е необходимо за хуманитарни цели, включително за наблюдение на епидемии и тяхното разпространение или при спешни хуманитарни ситуации, по-специално в случай на природни или причинени от човека бедствия.

Предвид изложеното, това правно основание най-съществено засяга дейностите на спешната медицинска помощ, когато трябва да се обработват лични данни за медицински цели, но лицето не е в състояние да даде съгласието си за това обработване. По-малко вероятно е то да е приложимо по отношение на предварително планирано медицинско обслужване, където по принцип следва да се прилага правно основание като изпълнение на нормативно задължение или изпълнение на задача от обществен интерес.

От друга страна, обработването на лични данни в хипотезата на защитата на жизненоважни интереси на друго физическо лице, следва да е релевантна в случаи, когато напр. се обработват личните данни на родителя, за да се защитят жизненоважни интереси на детето.

Приложението на това правно основание за обработване, поради естеството си, пряко касае специалните категории лични данни по чл.9 от Регламента, но следва да се отбележи, че е подходящо само когато „субектът на данните е физически или юридически неспособен да даде своето съгласие“ (чл.9, пар.2, б.„в“ от Регламента).

Що се касае до правата, с които разполагат субектите, чиито данни се обработват на това правно основание, то те не разполагат с:

- правото да възразят срещу обработването (чл.21 от Регламента);
- правото да не бъдат обект на решение, основаващо се единствено на автоматизирано обработване, включващо профилиране (чл.22 от Регламента);
- правото на преносимост на данните (чл.20 от Регламента).

Изпълнение на задача от обществен интерес или упражняването на официални правомощия, предоставени на администратора, като основание за обработване на лични данни

Обработването на лични данни на това правно основание е присъщо за държавните органи и обществените организации, т.к. именно те упражняват официални правомощия и изпълняват задачи от обществен интерес. Поради тези причини, по-малко вероятно е тези публични структури да могат да се позоват на друго правно основание за обработване на лични данни като например съгласие, въпреки че и това не е изключено.

Също така, по отношение на по-нататъшното обработване на данните в контекста на това правно основание, следва да се вземе предвид и текстът на Рецитал 50-и, според който *„ако обработването е необходимо за изпълнението на задача от обществен интерес или свързана с упражняването на официални правомощия, които са предоставени на администратора на лични данни, в правото на Съюза или в правото на държава членка могат да бъдат определени и уточнени задачите и целите, за които по-нататъшното обработване следва да се счита за съвместимо и законосъобразно“*. Така, по-нататъшното обработване за целите на архивирането в обществен интерес, за целите на научни или исторически изследвания, или за статистически цели следва да се разглежда като съвместими законосъобразни операции по обработване.

Обработването на това правно основание не означава физическите лица са лишени от правата им дадени съгласно Регламента, поради това, че същото се основава съображения от обществен интерес. И тук субектите разполагат с право на възражение срещу обработването (чл.21 от Регламента), с право не бъдат обект на решение, основаващо се единствено на автоматизирано обработване, включващо профилиране

(чл.22 от Регламента), както и с право да поискат от администратора да коригира без ненужно забавяне неточните лични данни, свързани с тях (чл.16 от Регламента).

Легитимни интереси на администратора или на трета страна като правно основание за обработване на лични данни

Регламентът посочва няколко примера за използване на легитимен интерес, което оставя погрешното впечатление, че това основание има ограничено приложение. В редица случаи, обаче, то е алтернатива на съгласието, особено когато получаването, респективно документирането на валидно съгласие се явява пречка за администратора. Легитимният интерес, присъстваше като правно основание за обработване на лични данни и във вече отмененото законодателство. С приемането на Регламента неговата приложимост нарасна, т.к. изискванията за валидност на съгласието като основание за обработване на данни също се повишиха.

Под легитимен интерес, най-общо, следва да се разбира възможността (правото) на организацията да извършва дейности по обработване на лични данни, с цел защита свои изконни права и интереси или упражняване на дейността си, без изрично да поиска съгласие от субектите на данни.

Най-обичайният пример за обработване на лични данни на това основание е извършването на видеонаблюдение с цел опазване имуществото на администратора.

Съгласно Регламента, легитимният интерес трябва да е конкретен, като в обосновката му трябва ясно да е посочено какво конкретно налага точно този вид обработване. Администраторът следва да информира лицата, че обработва личните им данни на това правно основание към момента на събиране на данните (чл. 13 от Регламента).

Освен това, администратора трябва да е в състояние да докаже, че обработването е необходимо и пропорционално на целта и да извърши т. нар. „балансиращ тест“, който има за цел да оцени приложимостта на това правно основание, респективно дали този легитимен интерес на администратора няма предимство пред *„интересите или основните права и свободи на субекта на данните, които изискват защита на личните данни, по-специално когато субектът на данните е дете“*.

На следващо място, Регламентът предполага, след като извърши балансиращия тест, администратора уведоми засегнатите субекти на данни (според чл. 13 и 14). Въпреки че изискването за документиране на оценката за приложимостта на легитимния интерес не е записано изрично, то се подразбира с оглед на принципа на отчетност и за целите на отговора на възражение от субекта на данни.

При обработване на данни на това правно основание, субектите има всички права по Регламента, с изключение на правото на преносимост.

Настоящата статия не представлява правен съвет. Тя съдържа мнение/коментар на нашите експерти и е само с цел подпомагане на компаниите при спазване изискванията на Регламент (ЕС)2016/679.